

Aan de leden en burgerleden
van de gemeenteraad
van Bergen op Zoom

U22-011246

28 SEP. 2022

Uw kenmerk
Uw brief
Onderwerp: ZB22001699 motie
energietoelage

Ons kenmerk U22-011246
Beh. door
Cluster SVUSD

Datum
Doorkiesnr.
Bijlage(n) -

Beste leden en burgerleden van de gemeenteraad,

Tijdens de gemeenteraadsvergadering van 21 juli 2022 heeft u de motie energietoelage aangenomen. Met deze motie heeft u het college verzocht om:

1. Te onderzoeken wat de kosten zouden zijn om de inkomensnorm voor het verkrijgen van een eenmalige energietoelage, ter hoogte van € 800,- te verhogen naar huishoudens met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum en dit uiterlijk in september te melden;
2. In verband met het vergroten van de in aanmerking komende groep inwoners, de aanmeldtermijn te verlengen tot het einde van het lopende jaar;
3. Te onderzoeken wat de kosten zouden zijn als we studenten en jongeren onder 21 niet langer uitsluiten en dit uiterlijk in september te melden;
4. Het aanvragen van de energietoelage nogmaals te belichten zowel online als offline;
5. Na het onderzoek door het college in september in samenspraak tussen raad en college een dekkingsvoorstel uit te werken;
6. Te gaan lobbyen bij het rijk om ook deze kosten te dekken.

Het is goed om te weten dat dictum 1 inmiddels is ingehaald door de tijd, omdat het Rijk in juli een verhoging heeft aangekondigd van de energietoelage naar 1300 euro. Dit is een 2e tranche van 500 euro, die bovenop de 1e tranche komt van de 800 euro energietoelage.

In deze brief geven wij u de resultaten van het onderzoek, de dilemma's bij verhoging naar 130% (en 135%) en gaan wij in op het gezamenlijk uitwerken van het dekkingsvoorstel. Daarnaast gaan wij in op het aanvragen van de energietoelage en de lobby.

Resultaten onderzoek

Om de resultaten goed te duiden, geven wij eerst de stand van zaken van de huidige energietoelage van 800 euro voor huishoudens met inkomen onder de 120% van het sociaal minimum en gaan wij in op de verhoging naar 1300 euro vanuit het Rijk.

Stand van zaken energietoelage 800 euro

In april 2022 bent u per brief (U22-003526) geïnformeerd over de uitvoering van deze eenmalige energietoelage. Daarbij is aangegeven dat het college beleidsregels heeft vastgesteld voor de uitvoering van deze regeling en dat de uitvoering bij de ISD is belegd. Volgens de in april bekende cijfers van het CBS zijn er in onze gemeente 4100 huishoudens met

een inkomen op of onder 120% van het sociaal minimum. Er zijn daarbij ook huishoudens die volgens de beleidsregels niet in aanmerking komen, omdat ze niet in directe zin worden geconfronteerd met energielasten, zoals bewoners in een instelling of dak- en thuislozen. Daarnaast rekent het Rijk met een percentage dat de toeslag niet zal aanvragen. Om die reden is gerekend met een percentage dat de toeslag daadwerkelijk aanvraagt van 95% van deze 4100 huishoudens, wat neerkomt op 3895 huishoudens. Er is eind april 2022 gestart met de uitvoering via de ISD.

Op 30 augustus is de eenmalige energietoeslag van 800 euro verstrekt aan 3573 huishoudens. Dit komt neer op afgerond 92% van het aantal te verwachten huishoudens. Daarmee is duidelijk dat een hoog aantal huishoudens de toeslag inmiddels heeft ontvangen. Volgens de huidige beleidsregels kan deze toeslag tot 1 september aangevraagd worden. Zoals toegezegd tijdens de commissievergadering van 15 juni jl. hebben wij het aanvraagformulier onderzocht op mogelijkheden voor eenvoudiger taalgebruik. De uitkomst is dat het formulier wordt aangepast naar eenvoudiger taalgebruik. Dit zal gereed zijn voor de nieuwe aanvragen.

Verhoging naar 1300 euro (met een 2^e tranche van € 500) door het Rijk

In juli heeft het Rijk aangekondigd de toeslag van 800 euro te verhogen naar 1300 euro. De middelen voor uitbetaling en uitvoering zijn in de septembercirculaire bekend gemaakt door het Rijk. Op dit moment worden beleidsregels aangepast om de verhoging na vaststelling zo snel mogelijk uit te voeren. In deze beleidsregels passen we tevens de aanvraagtermijn aan naar 31 december 2022. Met betrekking tot het niet uitsluiten van studenten wordt vanuit het Rijk nog nadere besluitvorming verwacht. Tot die tijd ondersteunen we de studenten (die zelfstandig uitwonend zijn en aantoonbaar te maken hebben met hogere energielasten) zo goed mogelijk binnen onze mogelijkheden. Dit voeren we uit conform de laatste jurisprudentie vanwege de uitspraak van rechtbank Gelderland, luidende dat studenten als gehele groep ten onrechte worden uitgesloten van de energietoeslag. Wanneer blijkt dat het Rijk of DUO niet voorziet in een regeling voor studenten om tegemoet te komen aan de hogere energiekosten, nemen wij deze studenten op in de aangepaste beleidsregels. Wij communiceren de mogelijkheid tot aanvragen van de energietoeslag via onze website, via de website van de ISD en via sociale media. Wanneer de beleidsregels voor de 2e tranche gereed zijn, zal er via de deze media extra over worden gecommuniceerd.

Resultaten onderzoek

U heeft verzocht om te onderzoeken wat de kosten zouden zijn om de inkomensnorm voor het verkrijgen van een eenmalige energietoeslag, ter hoogte van €800,-, te verhogen voor huishoudens met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum en wat de kosten zouden zijn als we studenten en jongeren onder 21 niet langer uitsluiten.

Omdat we als gemeente alleen gegevens hebben van de huishoudens die bekend zijn bij de ISD vanwege een uitkering of een minimaregeling, hebben wij ons (net als andere gemeenten) gebaseerd op de meest recente gegevens van het CBS.¹ Daarbij bestaat het risico op een afwijking naar boven of naar beneden van deze gegevens, ten opzichte van de daadwerkelijke situatie.

In de onderstaande tabellen vind u een weergave van de aantallen inwoners bij de inkomensnorm van 120%, 130% en 135%, de kosten bij een toeslag van € 800, € 1300 euro, en een combinatie daarvan. Daarbij is gerekend met een kleiner percentage (2% ten opzichte van 5% bij de eerdere berekeningen met betrekking tot de eerste tranche van € 800). Dit eveneens vanwege een groep inwoners die niet in aanmerking komt vanwege het wonen in een instelling of vanwege dak- of thuisloosheid en een verwacht percentage niet-aanvragers. De inkomensnorm van 135% is meegenomen ter vergelijking met onze buurgemeenten die dit percentage hanteren.

Er is gerekend met de meest recente cijfers van het Rijk met betrekking tot de mei- en septembercirculaire, die na Prinsjesdag zijn gepubliceerd.

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2022/04/laag-inkomen-naar-kenmerken-en-wijk-buurt-2020>

TABEL 1: Toeslag 800 euro

	aantal huishoudens	Bedrag verstrekking	Gemiddelde uitvoeringskosten	Subtotaal	af: percentage niet in aanmerking (o.a. verblijf instelling, briefadres) of dient geen aanvraag in	Totaal te verwachten kosten	financiële dekking Dekking meircirculaire	Extra dekking TONK	totaal (Rijk en TONK) minus te verwachte kosten
norm 120%	4212	€ 800,00	€ 75,00	€ 3.685.500,00	2%	€ 3.611.790,00	€ 3.567.668	€ 816.000,00	€ 771.878,00
norm 130%	5060	€ 800,00	€ 75,00	€ 4.427.500,00	2%	€ 4.338.950,00	€ 3.567.668	€ 816.000,00	€ 44.718,00
norm 135%	5500	€ 800,00	€ 75,00	€ 4.812.500,00	2%	€ 4.716.250,00	€ 3.567.668	€ 816.000,00	€ -332.582,00

Daarbij zien we het volgende:

- Bij de rijksnorm van 120% zien we dat de inzet TONK nagenoeg niet nodig is;
- Bij de norm 130% zien we dat op 40.000 euro na, alle inzet aan TONK middelen nodig is;
- Er zijn 848 huishoudens meer bij de inkomensnorm van 130% ten opzichte van de norm van 120%;
- Er zijn 1288 huishoudens meer bij de inkomensnorm van 135% ten opzichte van de norm van 120%;
- Er is bij de norm van 135% is geen dekking voor afgerond 332.000 euro na volledig inzetten TONK middelen.

TABEL 2: Toeslag 1300 euro

	aantal huishoudens	Bedrag verstrekking	Gemiddelde uitvoeringskosten	Subtotaal	af: percentage niet in aanmerking (o.a. verblijf instelling, briefadres) of dient geen aanvraag in	Totaal te verwachten kosten	financiële dekking septembercirculaire	Extra dekking TONK	totaal (Rijk en TONK) minus te verwachte kosten
Norm 120%	4212	€ 1.300,00	€ 75,00	€ 5.791.500,00	2%	€ 5.675.670,00	€ 5.843.169	€ 816.000,00	€ 983.499,00
Norm 130%	5060	€ 1.300,00	€ 75,00	€ 6.957.500,00	2%	€ 6.818.350,00	€ 5.843.169	€ 816.000,00	€ -159.181,00
Norm 135%	5500	€ 1.300,00	€ 75,00	€ 7.562.500,00	2%	€ 7.411.250,00	€ 5.843.169	€ 816.000,00	€ -752.081,00

Daarbij zien we het volgende:

- Bij de rijksnorm van 120% zien we dat er geen extra inzet TONK middelen nodig is. Dit verschilt met de toeslag 800 euro vanwege de iets hogere dekking in de septembercirculaire voor de 2^e tranche;
- Er zijn 848 huishoudens meer bij de inkomensnorm van 130% ten opzichte van de norm van 120%;
- Er zijn 1288 huishoudens meer bij de inkomensnorm van 135% ten opzichte van de norm van 120%;
- Er is bij de inkomensnorm van 130% voor de toeslag ter hoogte 1300 euro, geen dekking voor afgerond 160.000 euro na volledig inzetten TONK middelen;
- Er is bij de inkomensnorm van 135% voor de toeslag ter hoogte 1300 euro, geen dekking voor afgerond 750.000 euro na volledig inzetten TONK middelen;

TABEL 3: Combinatie: 1300 euro t/m 120% en 800 euro 130%

norm 120% toeslag € 1300 en tot 130 % €800 (totaal 5060 mensen)							financiële dekking septembercirculaire	Extra dekking TONK	totaal (Rijk en TONK) minus te verwachte kosten
Norm 120%	4212	€ 1.300,00	€ 75,00	€ 5.791.500,00	2%	€ 5.675.670,00			
norm 130%	848	€ 800,00	€ 75,00	€ 742.000,00	2%	€ 727.160,00			
						€ 6.402.830,00	€ 5.843.169	€ 816.000,00	€ 256.339,00

Bij deze combinatie zien we dat 560.000 euro (816.00-256.000) benodigd is aan dekking TONK middelen.

TABEL 4: Combinatie: 1300 euro t/m 120% en 800 euro 135%

norm 120 % toeslag 1300 euro en tot 135 800 euro, totaal 5500							financiële dekking septembercirculaire		totaal (Rijk en TONK) minus te verwachte kosten
Norm 120%	4212	€ 1.300,00	€ 75,00	€ 5.791.500,00	2%	€ 5.675.670,00			
norm 135%	1288	€ 800,00	€ 75,00	€ 1.127.000,00	2%	€ 1.104.460,00			
						€ 6.780.130,00	€ 5.843.169	€ 816.000,00	€ -120.961,00

Bij deze combinatie zien we dat er geen dekking is voor afgerond 121.000 euro na volledig inzetten TONK middelen. Deze combinatie van het uitkeren van 1300 euro aan huishoudens met een inkomensnorm tot en met 120% en het uitkeren van 800 euro aan huishoudens van 121% tot en met 135% is conform te hanteren percentage in onze buurgemeenten op de Brabantse Wal.

Dilemma's bij verhoging van de inkomensnorm boven de rijksnorm

Vanuit het leidend principe van samenwerkingsdualisme maken we u graag deelgenoot van onze bestuurlijke dilemma's met betrekking tot de uitvoering van deze motie. Wij willen namelijk mensen dit het hardst nodig hebben ondersteunen. Daarbij stuiten wij op een aantal politiek-bestuurlijke dilemma's:

1. Het is de vraag of het verhogen van de norm echt een oplossing is voor de inwoners die dit het meest nodig hebben. Het is namelijk een éénmalig geldbedrag zonder echt maatwerk. Het kan zijn dat er juist huishoudens zijn die het eigenlijk niet nodig hebben (bijvoorbeeld met een nog een goed lopend energiecontract, nul op de meter-woning en/of lagere maandlasten), toch een bedrag krijgen, terwijl huishoudens die bijvoorbeeld een middeninkomen hebben (en ook weer net buiten de 130% of 135% vallen) maar hogere lasten hebben, er nog steeds niet voor in aanmerking komen en ook bij deze regeling niet gebaat zijn. Alternatief is om als gemeente een plan uit te werken om voor de inwoners die in de knel komen, maar boven de 120% inkomensnorm komen, een maatwerkoplossing te kunnen bieden.
2. Gelet op hoofdlijn nr. 6 uit programma 2 in het bestuursakkoord - *'We willen zoveel mogelijk inwoners onafhankelijk maken van onze bijstandsuitkeringen en andere inkomensregelingen en in hun eigen kracht zetten.'* - zetten wij bij voorkeur in op duurzame oplossingen in plaats van een éénmalige oplossing. Bijvoorbeeld het inzetten op langdurige kostenverlaging voor huishoudens door middel van energie besparende maatregelen. Inmiddels is een start gemaakt met het zorgen voor energiebesparende maatregelen voor inwoners met een laag inkomen. Daarnaast zet de gemeente al langer in op energiebesparende maatregelen voor inwoners via Duurzaam Bergen op Zoom en het Regionaal Energieloket met initiatieven om te verduurzamen.
3. Er zijn nog meer maatregelen vanuit het Rijk aangekondigd om de effecten van een hogere energierekening en de hoge inflatie voor de huishoudens op te vangen. We lopen met een verhoging van de norm vooruit op deze maatregelen.
4. Volgens de hoofdlijnen uit programma 2, gaan wij uit van de oplossing en niet van de regeling, het uitvoeren van deze motie staat – wegens het gebrek aan mogelijkheden tot maatwerk – op gespannen voet met dat principe.
5. We kijken als gemeente bij het hanteren van een hogere inkomensnorm dan 120% af van het Rijksbeleid. Dit betekent ook dat bij een eventuele volgende (3^e) tranche vanuit het Rijk, wij als gemeente voor de huishoudens die bij ons aanvullend in aanmerking komen als we gaan naar een hogere inkomensnorm, ook mee moeten met deze uitbetaling, wederom op kosten van de gemeente en moet er opnieuw dekking worden gevonden.
6. Leidend principe nr. 6 in het bestuursakkoord 'Samen Bergen Verzetten' zegt: *"Voorstellen vanuit de gemeenteraad met een deugdelijke financiële basis verwelkomen we."* en in hoofdlijn nr.5 uit programma 5 staat: *We steunen alleen voorstellen en amendementen die zijn voorzien van een deugdelijke financiële dekking, die aansluiten op een langdurig stabiele financiële koers.* Voor de uitvoering van het verhogen van de inkomensnorm voor de energietoeslag van 1300 euro naar 130% of 135% ontbreekt deze financiële dekking.
7. Leidend principe 8 uit het bestuursakkoord zegt: *"We zorgen voor een stevige lobby in de VNG richting Rijksoverheid om reële vergoedingen voor noodzakelijke zorg af te dwingen."* Het als gemeente geld vrijmaken voor het hanteren van een hogere inkomensnorm dan de voorgeschreven rijksregeling, kan belemmerend werken op de lobby. Het Rijk kan dan namelijk redeneren, dat de gemeente zelf genoeg middelen heeft om deze in te kunnen zetten, bovenop de rijksregeling.

Scenario's

Hieronder geven wij samenvattend de mogelijke scenario's **waar dekking voor is**:

1. Het uitbetalen van de toeslag van 1300 euro voor de inkomensnorm tot en met 120%, daarnaast de mogelijkheden onderzoeken voor een noodfonds, dat ingezet kan worden op het moment dat een huishouden vanwege de stijgende energieprijzen in een schrijnende situatie terecht is gekomen en er geen voorliggende voorzieningen meer zijn waar deze inwoner een beroep op kan doen. Dit kan gedekt worden door de middelen TONK van 816.000 euro.
2. Combinatie: Het uitkeren van de energietoeslag van 1300 euro t/m 120% en 800 euro t/m 130%

Kosten:	€ 6.402.830
Dekking (Rijk en TONK)	€ 6.659.169
Over na dekking TONK	€ 256.339
3. De motie niet uitvoeren

Advies

Ons advies is om, mede gelet op de geschetste dilemma's, in te zetten op scenario 1. Dit is het alternatief waar dekking voor is. Dit sluit ook het meest aan op het bestuursakkoord, met name de hoofdlijn bij programma 2, waarbij wij uitgaan van de oplossing en niet van de regeling. Met scenario 1 zetten wij in op een duurzame oplossing en maatwerk plaats van een éénmalige oplossing in geld. Voor scenario 2 is dekking mogelijk door middel van de resterende TONK middelen. Echter, gelet op de bovenstaande dilemma's, met name 4 en 5, heeft dit scenario minder de voorkeur. Gezien de dilemma's die geschetst zijn, behoort scenario 3 ook tot de mogelijkheden.

Hieronder de overige scenario's **waar geen dekking voor is**:

4. Het volledige bedrag van 1300 euro uitkeren aan de huishoudens met een inkomensnorm tot en met 130%.

Kosten:	€ 6.818.350
Dekking (Rijk en TONK)	€ 6.659.169
Geen dekking:	€ 159.181
5. Het volledige bedrag van 1300 euro uitkeren aan de huishoudens met een inkomensnorm tot en met 135%.

Kosten:	€ 7.411.250
Dekking (Rijk en TONK)	€ 6.659.169
Geen dekking:	€ 752.081
6. Combinatie: Het uitkeren van de energietoeslag van 1300 euro t/m 120% en 800 euro t/m 135%

Kosten:	€ 6.780.130
Dekking (Rijk en TONK)	€ 6.659.169
Geen dekking:	€ 120.961

Advies bij keuze voor scenario 4 t/m 6

Het college adviseert om niet te kiezen voor één van de scenario's 4 t/m 6, vanwege het ontbreken van een deugdelijke dekking. Mede gelet op leidend principe 6 uit het bestuursakkoord. Vanuit het samenwerkingsdualisme geven wij u wel een aantal suggesties voor deze dekking, op basis van hoofdlijn nr. 2. programma 5: "Tekorten en begrotingswijzigingen worden als uitgangspunt opgevangen binnen de programma's zelf. Meevallers worden niet ingezet voor nieuwe uitgaven, maar komen in de algemene reserve. Nieuwe beleidskeuzes maken we bij het beleidskader." Daarnaast hebben we te maken met leidend principe 10 uit het bestuursakkoord: "We stellen waar nodig de prioriteiten bij op programmaniveau". Mogelijke suggesties zijn om dekking te vinden door:

1. te bezuinigen op het minimabeleid.
2. de middelen te zoeken binnen het in november door de gemeenteraad te behandelen voorstel 2^e concernbericht.

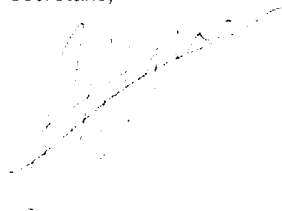
Het college raadt suggestie 1, om te bezuinigen op het minimabeleid, sterk af, gelet op het feit dat juist het minimabeleid extra hard nodig is om de groep inwoners met een laag inkomen te ondersteunen.

Wij stellen voor om, ten behoeve van een integrale afweging bij keuze voor één van de scenario's 4 t/m 6, het uitwerken van een dekkingsvoorstel te betrekken bij de behandeling van het tweede concernbericht 2022.

Met vriendelijke groet,

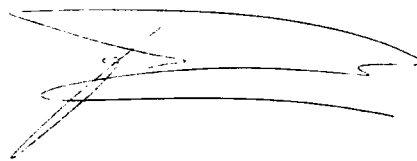
het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

secretaris,

mr. Drs. Ing. M. van Vliet

burgemeester,

Dhr. dr. F.A. Petter